

Dit is mijn Afrika

Waarom wordt er zo vaak over Afrika gepraat alsof het een land is en niet een continent met diverse culturen en volkeren? Ik denk dat het misschien te maken heeft met haar gemeenschappelijke geschiedenis van slavernij, onderdrukking en kolonisatie. Het kan ook door de onwetendheid komen; voor velen blijft Afrika een donker oord, waar je naar toe gaat voor een safari. Er zijn mensen die weken aan het strand ergens in Zuid-Afrika doorbrengen zonder ooit een dorpje te hebben bezocht.

Het Afrika gevoel kan ook te maken hebben met mensen in wie de gevoelens van onderdrukking diep geworteld zijn: kunstenaars en musici vooral, maar ook politici. Afrika is voor hen een bron van inspiratie. Zo kunnen Youssou Ndour of Bob Marley over het leed in het continent zingen zonder raar te klinken. Schrijvers hebben het ook over hun Afrika, over het belang van het 'zwart-zijn.' Bovendien wekken de armoede en de voortdurende negatieve berichten die ons over Afrika bereiken, iets zieligs, iets pathetisch in ons op, waardoor we het continent als geheel willen redden. We bekommeren ons over het lot van Afrika, we organiseren evenementen, we gaan naar het continent om bij te dragen tot haar ontwikkeling. Wanneer we het dan over Afrika hebben, spreken we niet meer over

verschillende landen, maar over een plek. Omdat we deze gevoelens op een plek willen richten, niet verspreid over verschillende plekken. Afrika wordt ons Afrika. De film *This is my Africa* is onderdeel van Afrika als een plek.

Wat mij opviel was het enthousiasme van de geïnterviewden, hun ontfermen over Afrika. Ik vraag me af of dit eerlijk is. Het is een ding om over Afrika te spreken terwijl je in een gezellige kamer met openhaard zit. Maar het is iets heel anders als je daar zelf bent, als je onderdeel bent van het dagelijks leven. Is de poging van Zina Saro-Wiwa, de documentaire maakster, een positief beeld van Afrika te creëren geslaagd als alle geïnterviewden in Engeland wonen, ver weg van Afrika?

The end of Poverty?

Waarom is het, ondanks de overweldigende rijkdom in de wereld, de mensheid niet gelukt om armoede uit de wereld te verbannen? Dat is de centrale vraag in *The end of Poverty?* Het antwoord, zoals we al hebben gezien, ligt in het systeem dat de wereld draaiende houdt: het kapitalisme, dat van arbeid afhankelijk is. De poging tot het vergaren van kapitaal heiligt in vele gevallen alle middelen. De vraag die ik hier wil stellen, na het zien van de documentaire is of het realistisch is te denken dat er ooit een eind zou komen aan de armoede. Gezien de hebzuchten, de totale onverschilligheid aan de kant van de rijken, zie ik geen oplossing voor de armoede in de wereld, niet nu, en niet in de verre toekomst. Het klinkt pessimistisch uit de mond van een optimist, maar dit is de realiteit. Tenzij de arme landen zelfs hun toekomst in handen nemen, zoals het geval van Bolivia, zal er geen verandering komen. Tenzij een wonder gebeurt en wij zodanig geraakt worden dat we onze manier van leven zo veranderen en anders naar de wereld gaan kijken, zie ik geen eind aan de armoede.

Skin

De film *Skin* doet mij denken aan een verhaal dat Kwame Anthony Appiah ooit vertelde over zijn jonge jaren in Engeland en in Ghana. Kwame Appiah is een de grootste Afrikaanse denkers; zijn moeder was een blanke Engelse, zijn vader een Ghanees. Omdat zijn moeder tot de Engelse aristocratie behoorde, groeide hij op in een beschermende milieu waarin geen sprake was van discriminatie. Dat veranderde snel toen de familie Appiah naar Ghana verhuisde. Dit gebeurde ten tijden van de kolonisatie. Kwame Appiah kwam in een school terecht waar alleen maar blanken toegelaten werden. Hij was de enige zwarte op school: hij werd voortdurend gediscrimineerd, maar niet in Engeland, waar je zoiets had kunnen verwachten, maar in Afrika.

Je kunt van alles zeggen over deze film: dat het een ontroerende film is, dat het de werkelijkheid tijdens de apartheid treffend weergeeft, maar een vraag vormt volgens mij het thema van de film. Deze vraag luidt: is het een stuk papier, dus de overheid, die onze identiteit bepaalt of is het onze perceptie van onszelf door de ogen van anderen? Maakt het uit of je op papier blank bent, als je in de ogen van de wereld donker bent? Maakt het uit of je in Nederland geboren en getogen bent, als je ieder keer op straat als allochtoon wordt gezien, als een tweederangs burgers, die de rust verstoord? Bijvoorbeeld als een gesluierte vrouw bent of een Marokkaan? Dit is de vraag die *Skin* stelt. Het antwoord is niet bevredigend. Er is nooit een tijd geweest in het leven van de heldin, ook na de val van de apartheid, dat ze zich in Zuid-Afrika thuis voelde. Haar geschiedenis bleef haar achtervolgen. Zij is nog steeds door een deel van haar familie niet geaccepteerd. Zoals we in Nederland nog steeds Marokkanen niet accepteren.